

## OBSAH

|                     |   |
|---------------------|---|
| Úvod (Antonín Kříž) | 9 |
|---------------------|---|

### KNIHA PRVNÍ

*Podstata, hodnota a cíl metafyziky.  
Kritika domněnek o principech věcí*

|                                                                                            |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1. Potřeba vědění. Povaha vědy vůbec<br>a podstata, hodnota a úkol metafyzické vědy zvlášť | 33 |
| 2. Povaha, předmět a cíl moudrosti                                                         | 36 |
| 3. Druhy příčin. Přehled starších filozofických soustav                                    | 39 |
| 4. Pokračování v přehledu starších filozofických nauk                                      | 43 |
| 5. Pýthagorovci a eleaté.<br>Stručné shrnutí dřívějších soustav                            | 45 |
| 6. Platónovo učení o idejích a číslech. Kritika                                            | 49 |
| 7. Důsledky starších filozofických názorů o příčinách<br>a jejich kritika                  | 51 |
| 8. Pokračování v kritice názorů starších filosofů                                          | 52 |
| 9. Kritika Platónova učení o číslech a idejích                                             | 56 |
| 10. Závěrečná úvaha                                                                        | 63 |

## KNIHA DRUHÁ

### *Několik poznámek o metafyzice jako vědě a její metodě*

|                                                                                    |    |
|------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1. Nesnadnost a snadnost filozofie.<br>Zásluhy dřívějších myslitelů. Cíl filozofie | 65 |
| 2. Zda jest neomezená řada příčin                                                  | 66 |
| 3. Metoda filozofického výkladu                                                    | 69 |

## KNIHA TŘETÍ

### *Aporie metafyziky*

|                                                                                   |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1. Formulace řešení metafyzických otázek.<br>Důležitost pochybování. Druhy aporií | 71 |
| 2. Pojednání o prvních pěti aporiích                                              | 74 |
| 3. Pokračování pojednání o aporiích<br>(aporie šestá až sedmá)                    | 79 |
| 4. Pokračování pojednání o aporiích<br>(aporie osmá až jedenáctá)                 | 82 |
| 5. Pokračování pojednání o aporiích<br>(aporie dvanáctá)                          | 89 |
| 6. Pokračování pojednání o aporiích<br>(aporie třináctá až patnáctá)              | 91 |

## KNIHA ČTVRTÁ

### *Podstata a úkol metafyziky. Definice metafyziky*

|                                                                                               |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1. Předmět a definice metafyziky                                                              | 93 |
| 2. Významy jsoucna. Odpověď na první aporii                                                   | 94 |
| 3. Principy myšlení, logické zásady jako předmět<br>metafyziky, první filozofie. Zásada sporu | 98 |

|                                                                                                                    |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 4. Pokračování výkladu o zásadě sporu.<br>Její oprávněnost a nepřímý důkaz pro ni                                  | 100 |
| 5. Další osvětlení nauky protivníků zásady sporu<br>a metoda vyvracení                                             | 108 |
| 6. Důsledek zásady sporu.<br>Subjektivnost a relativnost smyslového vnímání<br>nedokazuje nesprávnost zásady sporu | 113 |
| 7. Zásada o vyloučeném třetím                                                                                      | 115 |
| 8. Nesprávnost tvrzení: Vše je pravdivé nebo mylné,<br>vše je v klidu nebo v pohybu                                | 117 |

## KNIHA PÁTÁ

### *Vysvětlení některých filozofických pojmů*

|                                     |     |
|-------------------------------------|-----|
| 1. Počátek                          | 119 |
| 2. Příčina                          | 120 |
| 3. Prvek (živel)                    | 123 |
| 4. Příroda, přirozenost             | 124 |
| 5. Nutné                            | 125 |
| 6. Jedno                            | 127 |
| 7. Jsoucno                          | 130 |
| 8. Podstata                         | 132 |
| 9. Totéž, jiné, rozdílné, podobné   | 133 |
| 10. Protikladné                     | 134 |
| 11. Dřívější a pozdější             | 135 |
| 12. Mohoucnost (mohutnost, možnost) | 137 |
| 13. Kolikostní, kolikost            | 139 |

|                                   |     |
|-----------------------------------|-----|
| 14. Jakostní, jakost              | 140 |
| 15. Vztažné                       | 141 |
| 16. Dokonalé, dokonalost          | 143 |
| 17. Omezení, mez                  | 145 |
| 18. Podle čeho, proč. Samo o sobě | 145 |
| 19. Rozpoložení                   | 146 |
| 20. Držení, stav                  | 147 |
| 21. Trpnost                       | 147 |
| 22. Zbavenost                     | 148 |
| 23. Mít                           | 149 |
| 24. Být z něčeho                  | 149 |
| 25. Část                          | 150 |
| 26. Celé                          | 151 |
| 27. Kusé                          | 152 |
| 28. Rod                           | 153 |
| 29. Omyl, klam                    | 154 |
| 30. Nahodilost, případek          | 155 |

## KNIHA ŠESTÁ

*Další výklad o povaze, předmětu a úkolu metafyziky.  
Roztřídění věd*

|                                                       |     |
|-------------------------------------------------------|-----|
| 1. Roztřídění věd a vztah metafyziky k ostatním vědám | 157 |
| 2. Jsoucno nahodilé není předmětem vědy               | 159 |
| 3. Příčiny nahodilého jsoucna                         | 162 |
| 4. Pravda, omyl a metafyzika                          | 163 |

## KNIHA SEDMÁ

*Pojednání o podstatě*

|                                                                                                       |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 1. Podstata jako první předmět metafyziky                                                             | 165 |
| 2. Různé názory o podstatě                                                                            | 166 |
| 3. Vlastní pojem podstaty.<br>Otázka, zda látka je podstatou                                          | 167 |
| 4. Bytnost                                                                                            | 169 |
| 5. Zda je výměr toho, co o sobě nemá jsoucnost                                                        | 172 |
| 6. Zda bytnost je odloučená a různá od věci                                                           | 173 |
| 7. Vznik a jeho druhy                                                                                 | 176 |
| 8. Vznikání a bytí tvaru.<br>Tvar nevzniká ani neexistuje odloučeně                                   | 178 |
| 9. Vznikání nahodilé a tvar                                                                           | 180 |
| 10. Celek a části. O výměru                                                                           | 182 |
| 11. Další určení vztahu celku a částí.<br>Zda lze oddělovat druh od látky                             | 186 |
| 12. Jednota výměru. Význam pro výklad podstaty                                                        | 189 |
| 13. Výsledky pro pojem podstaty.<br>Otázka, zda obecně je podstatou                                   | 191 |
| 14. Vyvracení učení o samostatné jsoucnosti idejí                                                     | 193 |
| 15. Ideje, stejně jako jednotliviny, nelze vymezit                                                    | 194 |
| 16. Zda jedno a jsoucno jsou podstatou.<br>Omyl učení o idejích                                       | 196 |
| 17. Doplnění pojmu podstaty a tvaru.<br>Podstata jako počátek.<br>Cesta k příčinám smyslových podstat | 198 |

## KNIHA OSMÁ

*Pokračování o principech smyslové podstaty.*

*Látka a tvar*

|                                                                                          |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 1. Druhy podstaty. Látka jako počátek                                                    | 201 |
| 2. Tvar jako vlastní podstata. Určení tvaru                                              | 203 |
| 3. Několik dalších poznámek o podstatě<br>se zřením k platónským názorům o ideji a čísle | 205 |
| 4. Látka a její vztah k různosti věcí                                                    | 207 |
| 5. Vztah látky k tomu, co nemá vzniku a zániku,<br>a k stavu a zbavenosti                | 209 |
| 6. Sjednocení látky a tvaru. Tvar je uskutečněním                                        | 210 |

## KNIHA DEVÁTÁ

*Zkoumání jsoucna z hlediska možnosti a skutečnosti*

|                                                          |     |
|----------------------------------------------------------|-----|
| 1. Možnost, mohoucnost činná a trpná                     | 213 |
| 2. Mohoucnost čili mohutnost rozumná a nerozumná         | 215 |
| 3. Náзор megariků o jsoucnu možném a skutečném           | 216 |
| 4. Možné a nemožné                                       | 218 |
| 5. Způsob působení mohutností rozumných<br>a nerozumných | 219 |
| 6. Skutečná činnost, skutečnost. Vztah k pohybu          | 220 |
| 7. Kdy je něco v možnosti a kdy není                     | 222 |
| 8. Skutečnost je dříve než možnost                       | 224 |
| 9. Skutečnost je lepší než možnost                       | 228 |
| 10. Skutečnost pravdivá a mylná                          | 229 |

## KNIHA DESÁTÁ

*Jsoucno, jedno a totéž; protivy, pomíjející a nepomíjející*

|                                                                     |     |
|---------------------------------------------------------------------|-----|
| 1. Čtyři druhy jedna. Jedno jako míra                               | 231 |
| 2. Zda jedno je podstatou                                           | 235 |
| 3. Jedno a mnohé, totožné a podobné, jiné čili různé<br>a nepodobné | 237 |
| 4. Protivy                                                          | 239 |
| 5. Vztah stejného k velkému a malému                                | 241 |
| 6. Jedno a mnohé                                                    | 243 |
| 7. Střední členy                                                    | 245 |
| 8. Různé druhově                                                    | 247 |
| 9. Pokračování v určení toho, co se různí druhově                   | 248 |
| 10. Pomíjející a nepomíjející. Důsledky učení o idejích             | 250 |

## KNIHA JEDENÁCTÁ

*Stručný přehled a příprava k dalšímu pojednání  
o obecných a nejvyšších příčinách*

|                                                                         |     |
|-------------------------------------------------------------------------|-----|
| 1. Rekapitulace aporií. Předmět moudrosti                               | 251 |
| 2. Pokračování. Zda je ještě něco jiného mimo věci<br>smysly vnímatelné | 253 |
| 3. Podstata a úkol metafyziky                                           | 256 |
| 4. Vztah metafyziky k fyzice a matematice                               | 258 |
| 5. Věta sporu, nejvyšší axioma metafyziky                               | 258 |
| 6. Vyvracení věty Prótagorovy.<br>Věta o vyloučeném třetím              | 260 |

|                                                                                         |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 7. Rozdělení filozofie a vztah první filozofie<br>k ostatním vědám. Přednost metafyziky | 263 |
| 8. Jsoucnost nahodilé. Jsoucnost pravdivé. Náhoda                                       | 265 |
| 9. Pohyb                                                                                | 267 |
| 10. Neomezeno jako vlastnost pohybu                                                     | 270 |
| 11. Bližší určení pohybu                                                                | 273 |
| 12. Tři druhy pohybu                                                                    | 275 |

KNIHA DVANÁCTÁ  
*Počátky smyslových podstat.  
Poslední příčina všeho jsoucna.  
Jsoucnost nejvyšší bytosti*

|                                                                              |     |
|------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 1. Podstata a její druhy                                                     | 279 |
| 2. Počátky vzniku a změny                                                    | 280 |
| 3. Poznámky o tvaru a podstatě                                               | 281 |
| 4. Stejnost nebo různost počátků, podstaty<br>a ostatních kategorií          | 283 |
| 5. Pokračování o stejnosti nebo rozdílnosti počátků<br>a podstat             | 285 |
| 6. Nutnost věčné, nehybné a skutečné podstaty<br>jako příčiny, počátku všeho | 286 |
| 7. Bůh a jeho podstata                                                       | 288 |
| 8. Ostatní nehmotné podstaty                                                 | 291 |
| 9. Myšlení boha                                                              | 295 |
| 10. Přehled odchylných názorů a jejich vyvrácení.<br>Řád a jednotu světa     | 296 |

KNIHA TŘINÁCTÁ  
*Polemika s učením o idejích a číslech*

|                                                                                     |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 1. Postup zkoumání otázky, zda čísla a ideje<br>jsou samostatné                     | 301 |
| 2. Podstata matematických předmětů                                                  | 302 |
| 3. Jsoucnost matematických předmětů. Dobro a krásno.<br>Chvála věd matematických    | 305 |
| 4. Učení o idejích                                                                  | 308 |
| 5. Zda jsou ideje příčinami věcí                                                    | 310 |
| 6. Různé teorie číselné                                                             | 311 |
| 7. Platónská nauka o číslech                                                        | 314 |
| 8. Pokračování v úvaze o číselných teoriích                                         | 318 |
| 9. Pokračování v úvaze o číselných teoriích.<br>Přechod k úvaze o nauce o počátcích | 323 |
| 10. Zda obecné je samostatné jako předmět vědy                                      | 327 |

KNIHA ČTRNÁCTÁ  
*O odloučených podstatách  
podle domněnek jiných filosofů*

|                                         |     |
|-----------------------------------------|-----|
| 1. O platónských počátcích              | 331 |
| 2. Kritika platónských počátků          | 334 |
| 3. Pokračování v kritice teorie čísel   | 338 |
| 4. Počátky a dobro                      | 341 |
| 5. Pokračování v kritice číselné teorie | 343 |
| 6. Pythagorská číselná symbolika        | 345 |

|                         |     |
|-------------------------|-----|
| Poznámky (Antonín Kříž) | 349 |
| Zkratky                 | 476 |
| Ediční poznámka         | 482 |